

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

„ „ „ dvakrat . . . 12 „

„ „ „ trikrat . . . 10 „

za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Odkrita beseda.

Predsednik „Slomškove Zveze“ državni in deželni poslanec gospod Jaklič, je objavil v sobotnem „Slovencu“ nekaj vrstic, ki jih — vljudno povabljeni — priobčujemo v svojem listu, da dokažemo s tem svojo rovtarsko navado, svoje sumničenje in zavijanje.

Ta oficialna izjava ni tako huda, kakor bi človek mislil na prvi hip. Kratke in jedrate besede so spretno zamotane v troje udarcev: eden za Gangla, drugi za „Tovariša“, tretji za Jelenca. V eni sapi se skoraj ne more več, zlasti ne, ako stoji vrlj junak na katoliški podlagi in vihti namesto bridke sabljice ubogo, kurje pero.

Toda čujmo!

Prvič: Prijatelj me je opozoril, da je začel „Učiteljski Tovariš“ zopet po svoji rovtarski navadi napadati našo zvezo in njene člane. Piše mi, da naj bi odgovoril na vprašanje „Učit. Tov.“: Koliko članov šteje „Slomškova zveza“? Baj „Tovariš“ sumniči in zavija. Zato odgovorjam: Danes, dne 15. aprila t. l., ima „Slomškova zveza“ sledeče število članov: učiteljskega osebja 160, duhovščine 65, profesorjev 12, laikov 14, skupaj torej 251 članov. Upam, da bode gospod Gangl toliko možat, da bode ta-le odgovor priobčil v „Tovarišu“.

Odgovor je priobčen; a ni naša krivda, ako članom „Slomškove Zveze“ v veliko žalost; pa tudi nam, ker smo res mislili, da šteje imenovana zveza vsaj že pol tisočaka članov. Toda beseda govori, da jih je le 160 učiteljev in učiteljic. Toliko pritiska, toliko persekucije — pa po vsem Kranjskem, Štajerskem in Primorskem ogromno število: 160 ljudi obogega spola!

Mislimo v vsi ponižnosti, da ni prav nič rovtarskega, nič sumničenja in nič zavijanja, ako k takemu napredku ne izrekamo svojega čestitanja, ker bi bilo čestitanje ironija.

Drugič: Na predbacivanje, da bi se bil neki naš član nepovoljno izrekel o naših članih, ki sedaj vstopajo v naš krog, odgovorjam, da je to navadna žurnalistična laž „Učit. Tovariša“. Lepo ni, ampak umljivo pa tako zavijanje. Najboljši odgovor taki žurnalistiki je, da vsi naši člani, ki ste še naročniki „Učit. Tovariša“, ta list vrnete. Mnogo jih je, ki se izgovarjajo, da ga imajo le radi razpisov učiteljskih služb. Poskrbeli bomo, da bode vsaka razpisana učiteljska služba naznanjena tudi v „Slovencu“ in „Slov. Učitelju“. Nespametno bi torej bilo, še nadalje podpirati list, ki nas zaničuje in psuje. Proč ž njim in svobodno naprej po poti, ki smo si jo začrtali in ki nas vede sigurno do zmage. —

Izjavljamo: Kar smo pisali v 15. številki dne 9. t. m., pri tem vztrajamo! — Tam smo rekli: Ugladen član Slomškove Zveze se je izjavil o onih tovariših in tovarišicah, ki prestopajo šole zdaj, ko je prišla S. L. S. do vpliva in moči, v Slomškovo Zvezo, tako-le: „Meni se ti ljudje kar naravnost gnusijo, ker pristopajo k nam vsi iz dobičkarije in koristolovja; navadno prinese vsak že pisano prošnjo v žepu, katero službo bi rad dosegel.“

To ni „navadna žurnalistična laž“, ampak je gola resnica. Ne imenujemo imena; če bo treba, pa ga homo! Kakšno je naše spoštovanje do takih ljudi, si lahko uskoki sami mislijo. S tem — konec!

Pisali smo in pišemo resnice; kdor pravi, da ne, naj dokaže! Ako nam sedaj vsi, kar jih ima „Slomškova Zveza“ vrnejo naš list, dokažejo samo, da ne marajo resnice, hčerke božje! Pa hočejo živeti na katoliški podlagi.

„Slovenec“ razglasa bojkot proti našemu listu. Dobro! Zaradi tega nas še ne bo konec. Naposled je pa to še bogoljubno delo: Naš list je tudi med tistimi, ki jih je dal ljubljanski škof na indeks. Torej je vsaj za Slomškarje v ljubljanski škofiji prav, da se ogibljejo tega greha. In ker jih njegov predsednik odvraca od greha, naj mu bodo za to hvaležni!

Tretjič: Tudi liberalno učiteljsko poslopje se maje, zato hrešči; podro se bode prav gotovo. Jelenčeva moč, ki to poslopje še drži, niti tolika ni, kakor kakega ljubljanskega izvoščeka.

Res! S fino zafrkacijo je tu označena Jelenčeva moč! Ni čuda, da se ne podira — morda celo peč! A če si ogledamo stvar z resne strani, trdimo, da bo prej konec vse te gloriole in ošabne domišljavosti, nego pa tiste moči, ki družji v resnici napredno učiteljstvo! Kar je nestalnega in omahljivega, to pojde. In prav je tako! Srečno pot in mnogo uspehal! Naj se izčistijo naše vrste!

Vsem tistim pa, ki so uskočili in morda še bodo, v premislek besede dr. Janeza Ev. Kreka — „Slomškova Zveza“ ga nemara pozna! — ki jih je govoril dne 13. decembra 1907. l. na shodu v Ljubljani:

Zveze, ki bi šle za tem, da se najkaki osebi pomaga do časti in službe, so nemoralne in obsodbe vredne!

O jezikovnem pouku.

(Dopis iz Istre.)

Že mnogokrat sem nameraval pisati o tem, a sem vselej odložil pero, ker sem se nadejal, da napiše kdo sposobnejši kaj tehtnejšega. Nihče noče pričeti, zato pričujem jaz in bom zadovoljen in hvaležen, ako kdo popolni moj spis.

Ni moj namen, da bi razlagal mogoče kako novo metodo ali razlagal kako spisovno obliko, pač pa mi je namen, da se javno dogovorimo o nečem drugem.

Mnogokrat sem slišal pritožbe, da znajo mladeniči in dekleta, ki so dokončali mogoče s prav dobrim izpričevalom sedanjo ljudsko šolo, ko pridejo v življenje, premalo jezika, tako da niso sposobni napisati niti pravilnega lista. Ali je ta pritožba opravičena in, če je opravičena, kdo je temu vzrok in kako bi se dalo izboljšati v tem oziru, to je moj namen razpravljati v tem spisu, a če ne bo dovolj natančno, prosim tovariše in tovarišice, naj oni še kaj dostavijo, in enako prosim tudi one, ki se pritožujejo, ker drugače bi jim veljal pregovor, ki pravi: „Lahko je grajati, a težje delati.“

Je li pritožba opravičena? Že več let sem v takem položaju, da lahko opazujem pi-

sanja mnogih mladeničev in deklet, torej onih, ki so dovršili sedanjo ljudsko šolo, in priznati moram, da jih je večina res takih, ki ne znajo napisati niti stavka. Prigodilo se mi je tudi, da sem dobil v roke pisanje svojih boljših učencev in spoznal, da desetkrat slabeje pišejo, kakor so pisali oni čas, ko so bili odpuščeni iz šole. To me je uverilo, da je navedena pritožba opravičena, in pričel sem razmišljati, kaj je temu vzrok.

Nečem nikogar zagovarjati in nikogar dolžiti, pač pa bom navajal vzroke, ki sem jih sam dobil in kjer sem se prepričal, kako bi se jih dalo odpraviti.

Moram priznati, da je vzrok tudi učiteljstvo. Učiteljstvo, ki se odstrani od drugih svojih tovarišev, ki se ne udeležuje blagra, ki nam ga daje naša organizacija, namreč ne udeležuje se društvenih zborovanj in ne čita niti stanovskih listov, tako učiteljstvo nam prezgodaj zastari, okameni in izgubi le prekmalu onega duha, ki sili k napredku in pridobitvi novih moči.

Tako učiteljstvo navadno ne dela več iz ljubezni do stanu, iz ljubezni do učencev in iz ljubezni do napredka, ampak le zato, da dostane predpisane ure v šoli in prvega potegne plačo. Tako učiteljstvo potem, ko je izmučilo sebe in otroke v šoli, ne išče zabave v tem, da bi poiskalo knjige in čitalo o tem, kakih sredstev naj se poslužuje, da ga bo šolska mladina bolje razumela, pač pa išče zabave v igri. Kjer se igra tarok, trešete itd., bo tako učiteljstvo gotovo poleg, a če mu porečeš, naj pomisli in preudari kaj o šolskih zadevah, dobiš odgovor, da nima časa. Tako učiteljstvo nima pravega napredka v šoli, gotovo se ni potrudilo, da bi se včrpal predmet otrokom, kot rečemo, v kri in meso, in ako tega ni, je ves trud brezuspešen. Priznati moram, da nimamo mnogo takega učiteljstva, a vendar je tupatam kateri in tak škoduje ugledu vsega ljudskega šolstva. Kjer pa ni ugleda, ni tudi pravega napredka ne v jeziku in tudi ne v drugih predmetih.

Takim ni druge pomoči, kakor da stopijo zopet med svoje tovariše in tovarišice, da se udeležujejo društvenih zborovanj, društvenega delovanja, da se okoristijo z vsemi dobrotami, ki nam jih daje naša organizacija, in videli bodo, s kako vnmemo, s kakim veseljem pojdejo na delo. Tam kjer se dela z veseljem, je gotov uspeh.

Morda kdo poreče: Kaj hočem pri našem društvu, saj se že nad pet let ne peča [z drugim kot s preminjavo šol. zakonov? — Res je to, a ravno dobri šolski zakoni so povod in podlaga vsemu šolskemu napredku. Tovariš, tovarišica, ali bi bilo škoda, ako bi tudi ti vložil kamenček v to podlago?

Kdor hoče doseči uspeh v šoli, mora vložiti ne le kamenček, ampak nepremakljiv kamen. Pisec teh vrst lahko reče, da ni zamudil v teh letih nobenega društvenega zborovanja, a tudi lahko reče, da se je oživil na vsakem zborovanju in dobil novo veselje do dela, medtem ko smo videli tovariše opisanega kalibra, da so ostali indiferentni tudi oni čas, ko je šlo za naš vsakdanji kruh. In takšen tovariš naj ima pravi uspeh v šoli? Kaj ni mrtvilo šole? Kaj ne ostane indiferenten, ali je napredek ali ni napredka?

Da ni pravega uspeha v jezikovnem pouku, so vzrok tudi naša učiteljska; zakaj ta so tako ustrojena, da nam izobrazujejo slovensko učiteljstvo s pomočjo tujega učnega jezika. V celi Sloveniji nimamo niti enega učiteljskega s povsem slovenskim učnim jezikom. In kako naj bo učiteljstvo dobro podkovan v slovenščini, ako samo nima priložnosti učiti se vseh potrebnih predmetov v tem jeziku? Pa kaj bomo razpravljali o tem, saj je vsakemu znano, da bijo to po licu vsem pedagoškim pravilom.

V tem oziru je na najslabšem slovensko dijaštvo na učiteljskem v Kopru, ker niti sliši ne slovenske besede, izvzemši takrat, ko samo med seboj občuje, a še to mora prav potihem, da bi ga ne slišal kateri zagrizen lahon.

Učiteljstvo v koprskem okraju je izrazilo že pred leti pri okrajni učiteljski konferenci, naj se učna doba na učiteljskem pomnoži na korist jeziku, ki bo služil prihodnjim učiteljem kot učni jezik na oni ljudski šoli, kjer bodo služili, in v tem jeziku naj se poučujejo na učiteljskem vsi predpisani predmeti. Deželni šolski svet je dobil te sklepe, a glede nanje ni sklenil nič drugega, kakor da se pri drugi konferenci ni čital zapisnik o tej konferenci, češ, drugače bi bil lahko kdo toliko drzen, da bi vprašal, kaj je s temi sklepi.

Iz tega je razvidno, da si učiteljstvo ne more pomagati pri vsi dobri volji, zato mu ne ostaja nič drugega, kakor, da kliče na pomoč državne in deželne poslance, mogoče dosežejo oni kaj več!

Da ne dosežemo pravega uspeha v učnem jeziku, so vzrok tudi naše krajevne razmere. Slovenci v Istri prebivajo večinoma v bližini mest in so po poklicu ali kmetovalci ali delavci v tvornicah in drugih podjetjih. Ženske so skoraj vse perice, mlekarice ali krušarice. Zaradi tega so že mali otroci večino dneva prepuščeni sami sebi, a pri teh razmerah se jim pojmi ne čistijo in misli ne razvijajo. Pisec tega spisa je imel že več let priložnost, da je dobil v potk pričetnike. Pri tem se je prepričal, da so šestletni otroci jako nerazviti. Nimajo pojma o najbolj navadnih rečeh; govoriti znajo le toliko, kolikor jih je naučila vsakdanja sila, a misliti gotovo prav nič. In kaj naj počne šola s takimi? Ni drugega, kakor da bistri pojme in uči misliti, kar pa ne gre tako lahko, kakor bi kdo mislil, ker otroci so bili precej navajeni biti prosti, čisto svoji in le z velikim, dolgotrajnim in vztrajnim trudom se jih zamore privedi do rednega mišljenja. Vsi vemo, da kdor hoče dobro pisati, mora poprej znati redno misliti, ako tega ni, ni tudi dobrih spisov. Mnogokrat se prigodi, da otroci prično svoje misli urejati komaj po dovršenem 12. letu, a tisti čas prestopijo že v nadaljevalni tečaj. Da ni uspeha v nadaljevalnem tečaju, je vsakomur znano in nepotrebno, da to dokazujemo.

Kaka pomoč bi bila proti temu? Pomoč je v tem, da se po vseh občinah, kjer vladajo ravnokar opisane razmere, ustanovi otroške vrtce za otroke od 4. do 6. leta, a opravi ono olajšavo za otroke od 12. do 14. leta [in uvede osemletni šolski obisk, kakor ga določuje državni šolski zakon. Kdo naj pa vzdržuje otroške vrtce?

Redke so občine, ki bi mogle na svoje stroške zmagovati to, a jaz sem prepričan, da je dolžan skrbeti tudi za te, ki je dolžan vzdrževati ljudsko šolo. S tem, da se prikloni vsakdanji šoli še one otroke, ki obiskujejo sedaj nadaljevalni tečaj, se pomnoži število otrok v toliko, da bo treba vsako sedanjo šolo razširiti še za en razred. Tudi s tem se pomnože stroški za ljudsko šolo, a največja neumnost je štediti pri šoli na škodo svojih lastnih otrok. Bo še druga ovira. Naši klerikali bodo zakričali, da bo kmet izgubil delavne moči, ker bodo morali 12—14 letni otroci vsak dan v šolo. Ubogi kmet, ki je prišel na tako šibke delavne moči, tak je gotovo že na robu propada, in 12—14 letni otroci, ga ne bodo rešili, treba mu je drugačne pomoči, a o tem ni moj namen razpravljati tu. Res je pa, da upravljajo taki otroci dragoceni čas v 99% s pohajkovanjem, igranjem in še drugimi gršimi razvadami. To je klerikalcem v korist, ker lahko kažejo, kako slabo vzgaja novodobna šola, zato ker ni v njihovi oblasti.

Zato ne more učiteljstvo narediti nič drugega, kakor da poudarja in priporoča zgoraj navedeni lek, a deželnim in državnim poslancem je dolžnost, da to preudarijo in potrebno ukrenejo za izobrazbo našega ljudstva, zakaj nevednost je najdražja reč na zemlji.

V pričetku tega spisa sem navedel, da sem opazil pri svojih bivših učencih, da kot mladeniči slabeje pišejo nego oni čas, ko so bili odpuščeni iz šole. Enako se godi najbrže tudi z drugimi. Kaj je temu vzrok, je lahko uganiti, namreč to, da oni, ki končajo šolo, obesijo knjige in pisalno orodje na klin, in prično se veselijo in uživati enako svobodo, kakor so jo imeli pred šolsko dobo. Kdor ne napreduje, ta nazaduje, je že star pregovor. Ko jih sila življenja prižene do tega, da morajo zopet prijeti za pero, isti čas se šele spomnijo, kaj so pozabili. Kako temu od pomoči?

Dvajsetletne mladeniče in dekleta zopet učiti? Tega ne, pač pa mora biti skrb, da zabranimo pozabljivost. To bi dosegli najlažje s tem, ako bi morali nad 14 let stari do 20 leta obiskovati nadaljevalni tečaj. Tu bi bil mogoče na mestu nadaljevalni tečaj in ne zato, da nadomesti zadnji dve leti šolske dobe. Tega tečaja pa ni in težko bi ga bilo ustanoviti, a kako pomagati? Dobro nam služijo razna bralna društva, a žal, da se prenuogokrat zlorabljajo v razne politiške namene, zato tudi nimajo pravega uspeha. Najboljši uspeh dosežajo knjižnice, kjer jih vodijo tako, da ne morejo vplivati nanje politiško strankarski nameni. Zato so neobhodno potrebne šolske knjižnice, ker le učitelj, ki je imel poprej v šoli čitatelje, bo jim znal vsaj za prvi čas izbrati primerno berilo.

Po določilih šolskih zakonov bi morala imeti vsaka šola svojo knjižnico, a ravno ti zakoni določujejo, da se imajo te knjižnice ustanoviti z doneski, ki jih dade občina, dežela, država in razni dobrotniki.

Občina ne da v ta namen nič, ker nima iz česa, dežela nič in država zopet nič. Če se posreči učitelju ob raznih prilikah dobiti kateri donesek od dobrotnikov, mora skrbeti za to, da si omisli knjige, ki so primerne za šolsko mladino in te gotovo ne zadovoljujejo tudi starejše mladine. Na vsak način moramo priti do javnih knjižnic, ako nočemo, da mladina še nadalje ne pozablja tega, kar se je naučila v šoli.

Kako se doseže to, bodo po krajevnih razmerih najlažje določili rodoljubi, ki jim je pri srečju naš narod in njegov napredek.

Tupatam so narodnjaki že ustanovili knjižnice, a vendar zapažamo, da se jih ne poslužujejo vsi kakor bi morali. Jaz vidim vzrok temu največ pri starših. V pričetku spisa sem omenil, da so starši premnogokrat zadržani, da ne morejo porabiti svojega vpliva na vzgojo otrok. Res je to, a vendar lahko dobe tudi starši dostikrat priliko, ko bi lahko žrtvovali več pozornosti svojim otrokom. Vendar je večina staršev, ki opuste to, in moški zaidejo rajši v krčmo, kjer si poiščejo družbo, s katero se največkrat zabavajo po cele dneve pri kvartanju in pijači. To vidi mladina in jako rada udari tudi ona na to pot, zato vidimo premnogokrat, da se že šolska mladina zabava s tem, da skrta za kakim vogalom kvarta, a 15 in nekoliko let starejši dečki pa so že pravi pijančki. Matere imajo ob takšnih prilikah glavno nalogo, da se za vse zanimajo, le za svoje otroke ne. Starši, pomislite, ali bi ne

bila boljša zabava, ako bi ob taki priložnosti zbrali krog sebe svojo družinico, oni, ki zna čitati, naj bi glasno čital iz ene ali druge knjige, a drugi naj bi poslušali in bolj odrasli in razumni naj bi vsaj ob koncu čitanja izrazili svoje mnenje o pročitnem, tako bi se vadili misliti sami, a vadili bi misliti tudi druge in posebno male otroke. Na koristi bi bili duševno in največkrat tudi gmotno.

Istra je vinska dežela, in mnogo je takšnih, ki so trdnega prepričanja, da vino človeka krepi. Zaraditega so slučajni navadni, da starši dajo že dojenču vina, ako ne more mati drugače, omoči prst v vino in ga da oblizniti dojenču. Nekdaj sem slišal nekega gospoda, ki je ostro sodil naše ljudstvo in zaraditega izrekel res preostro obsodbo o njem, namreč: „Istrijan je spočet v pijanosti, rojen v pijanosti, živi in umrje v pijanosti“. Ne trdim, da je to popolna resnica, a vendar moram reči, da se použije v Istri mnogo preveč vina. Pije se ob vsaki priliki in kar je najžalostnejše, od tega popivanja se ne izključi niti maloletnih otrok in, ko je mati zraven, niti ne malih dojenčkov. To nima dobrega vpliva na razvoj duševnih moči otrokovih in to tudi ni zadnji vzrok, da ne morejo otroci napredovati v šoli, kakor bi sicer morali. Tovariši in tovarišice, to zamoremo povedati staršem le, ako uvedemo roditeljske shode. Pri roditeljskih shodih imamo najlepšo priložnost, da se dogovorimo s starši prijateljski. Zaraditega bodi prva naša skrb, da čimprej uvedemo tudi v Istri roditeljske shode. Nadejam se, da bomo potem bolj zadovoljni z uspehom mi v šoli in gotovo z nami tudi oni možje, ki jim je biagor našega naroda pri srečju.

Povedal sem svoje mnenje in prosim tovarišice in tovariše, naj tudi oni povedo svoje. Enaka prošnja velja tudi za one, ki si žele boljšega in večega uspeha od ljudske šole.

Dostavek uredništva: Tudi mi vabimo istrsko učiteljstvo, da se izjavi o tu navedenih nasvetih; naš list mu je na razpolago. Tudi v tem primeru veljaj resnica: Učitelj bodj voditelj svojemu ljudstvu!

Balkanski narodi.

I. Uvod. Jugoslavlani: Slovenci — Hrvatje — Srbi — Bolgari.

II. Neslavlani: Rumuni — Grki — Turki — Albanci.

III. Ostali. Pregled in sklep.

III.

Ostali.

Poleg teh petero velikih narodov, oziroma plemen imamo na Balkanu še celo vrsto drugih naroditv in plemenskih skupin. Njih število je tako veliko, da lahko trdimo, da ni nikjer več v Evropi prostora, kjer bi bilo srečati na tako majhnem ozemlju toliko različnih narodov in plemen. Nemško časopisje piše časih o Balkanu kot o Wetterwinklu: v resnici se križa tam toliko jezikov, šeg, običajev, ver, krvi in interesov, kakor je mogoče kaj takega samo tam, kjer je osredotočen prehod iz enega sveta v drug svet, iz okcidenta v orient.

O skupinah, ki zavzemajo le neznaten odstotek na Balkanu — kakor o Perzijanih; o Kurkih, ki so sorodni z Armenci in Perzijci; o Čerkezih, ki so se preselili v Turčijo, ko so zasegli Rusi l. 1869. Kavkaz itd. — o teh naselbinah ne moremo razpravljati na tem mestu. Razpravljati nam je temveč še o onih narodih, ki tvori vsak zase vsaj nekaj stotisoč duš, in ki bi vsaj utegnili priti v poštev pri vprašanju avtonomije narodnih skupin na Balkanu. Predvsem torej o Armencih, Židih, Ciganih in Kucovlahih. Končno nam bo omenjati še Levantince.

Armenci.

Armenci so eden najstarejših in najznamenitejših narodov kavkaškega plemena. Njih prvotna domovina leži med Kavkazom in Mezopotamijo.

Armenci so kristjani, njih vrhovni patriarh stoji v Carigradu, ostala dva armenska patriarha stoji v Jeruzalemu in Sis. Na drugem mestu omenjamo že, da se poslužujejo jako radi turščine kot običajnega jezika in jo pišejo s svojo ortografijo, dasi izhaja poleg tega več drugih pristno armenskih čaršopisov.

Vseh je okolo 1,640.000, torej nekoliko več od Slovencev. Izvečine bivajo v Mali

Aziji; v Evropi jih živi le okolo 400.000. Lesem jih je poklical sultan Mohamed II. tako kakor Žide, kmalu ko je padel Carigrad v turške roke.

Armenci so jako vestni ljudje, spekulanti in vztrajni. Zato se je pospel mnogo njih do odličnega bogastva. Po svojem temperamentu stoje Turkom bliže od Grkov in Jugoslovanov, a zato so turški premoči tudi nevarnejši, ker so se znali splaziti prav v vse državne kote in izkušali prodreti tam s svojim vplivom. Po drugi strani so se organizovali za hrbtom sultanove vlade v tajne zveze revolucionarnega značaja.

Tako je priklopel nekoč srd Turkov napram Armencem do svojega vrhunca. Nekateri dolže celo Angleže, da so to napetost umetno podpihovali. Leta 1895. in 1896. so poklali Turki v zvezi z divjimi Kurdi mnogo tisoč armenskih kristjanov tako v Evropi kakor v Aziji.

Število Armencev je padlo v Evropi po tem klanju na jedva četrti del, do danes se je mnogo preganjanih vrnilo, drugi so se naselili le-sem, da zavzamejo mesto ubitih, tako da jih ni danes v Evropi nič manj, kakor jih je bilo pred armenskim klanjem. V samem Carigradu jih živi okolo 150.000.

Židje.

Znano je, da je židovski plemenski tip dvojen. Eden je španski, drugi je rusko-poljski. Prvi je mnogo močnejši, kavkaškemu plemenu jako sličen; rusko-poljski je zanikrn, našim očem oduren, njegov prsni odmer je tako majhen kakor pri nobenem drugem narodu več v Evropi.

Oba ta tipa dobimo na Balkanu, in sicer v velikih kompaktnih masah v Rumuniji in v Turčiji. Vseh je na Balkanu do pol milijona, toda do tako izvrstnega mesta, kakor so si ga znali priboriti Židje v zapadni Evropi, se balkanski niso mogli. V veletrgovini so jim delali tukaj Armenci in Grki preobčutno konkurenco.

Cigani.

Odkod in kako je s Cigani, si raziskovalci še niso na jasnem. Največ jih trdi, da so indijskega izvora. Na Balkanu jih utegne živeti do 200.000. Največ jih pripada seveda od tega na Turčijo.

Svoje lastne vere nimajo nobene, marveč jo ravno tako naglo in brez pomisleka menjujejo kakor svoje bivališče. Po svojem načinu življenja jih je prištevati nomadom. Dela se jim ne ljubi, stalnih poklicev nočejo opravljati. Njih jezik naj je soroden staroindijskim, drugim narodom je težko umljiv.

Kucovlahi.

Kucovlahi ali kratko tudi Vlahi imenovani žive izključno le na Turškem, in sicer v zapadni Makedoniji ob Pinduzu in Janinskem jezeru. Cenijo jih na 200.000.

Kucovlahi so potomci nekdanjih rimskih kolonistov, tako da ima tudi njih jezik gotovo sorodstvo z rumunskim. Zato so razvili Rumunci veliko propagando, da pridobe te svoje namišljene rojake docela za svojo stvar.

Da kažejo Kucovlahi neko sorodnost z Rumuni, o tem ni dvomiti. Bazmerje bo nekako isto kakor med Vlahi, ki so živeli še pred eno generacijo v naši Istri, južno od Učke gore, v vaseh Brdo, Novoselo in Sušnjevico — domačini so jih imenovali Čiribire — ter med Vlahi na Rumunskem. Istrske Vlahe so tamonjši Hrvatje že docela absorbirali, tako da eksistirajo danes le še v Miklošičevih zapiskih. Kucovlahi pa se utegnejo ohraniti, ker je propaganda iz Rumunije jako stanovitna.

Levantinci.

Križance zamorske in evropske krvi imenujemo Kreolce. Kreolci Turkov so Levantinci.

Znano je, da so križarili in trgovali v Levanti svoje čase posebno Benečani in Genejci. Ščasoma so vrasle v orientu cele kolonije iz Genue in Benetk, kolonijci so se pomešali s Turki in nastalo je novo pleme.

Levantinci so drugače popolnoma nezanimivo pleme, po številu jih je le nekaj tisoč. Po celem orientu so poznani zaradi svoje velike malomarnosti in lenobe, dasi so drugače jako talentirani in inteligentni ljudje, toda njih izobrazba je navadno le površna in zato navidezna.

Italijanski pregovor pravi: Chi vuol far sua rovina, prende moglie Levantina — kdor se hoče ruinirati, naj se oženi z Levantinko.

Pregled.

Sestavimo sedaj kratek pregled vseh narodov, ki bivajo docela ali vsaj v svojem glavnem delu na Balkanu, potem vidimo, da naraste njih skupno število na 34 milijonov duš.

Natančnejši sestavek se vidi iz sledeče tabele:

Balkanski narodi:

Jugoslavlani:		
Slovenci	1,370.000	
Hrvatje	2,864.000	
Srbi	6,466.000	
Bolgari	5,200.000	15,900.000
Rumuni:		
na Rumunskem . . .	5,700.000	
„ Ogrskem	3,000.000	
„ Avstrijskem	250.000	
„ Ruskem	1,250.000	10,200.000
Grki:		
na Grškem	1,850.000	
„ Bolgarskem	70.000	
„ Rumunskem	20.000	
„ Turškem	1,360.000	3,300.000
Turki*)		1,800.000
Albanci		1,300.000
Armenci		400.000
Židje:		
na Turškem	170.000	
„ Rumunskem	280.000	
„ Srbskem	6.000	
„ Bolgarskem	35.000	
„ Hrv.-Slav. v Bosni .	9.000	500.000
Cigani:		
na Turškem	60.000	
„ Bolgarskem	95.000	
„ Srbskem in drugod .	45.000	200.000
Kucovlahi		200.000
Ostalih		200.000
Skupno		34,000.000

Podati nam je dodatno k gorenjemu pregledu še podrobnejšo tabelo o Jugoslovanih z ozirom na ozemelj, na katerih bivajo, da utemeljimo s tem obenem skupno število Jugoslovanov vobče kakor vseh štirih narodnosti posebe.

Anton Trstenjak je priobčil nedavno v „Slovenskem Narodu“ več balkanskih feljtonov, kjer govori soglasno z našim izvajanjem o 16 milijonov Jugoslovanov. Pisatelju teh vrstic ni znano, je posnel A. Terstenjak omenjeno število po rezultatu, ki ga je publiciral pisatelj teh vrst že pred nekaj meseci v enem izmed slovenskih dnevnikov, ali pride do omenjenega števila neodvisno od naših raziskovanj.

Prihaja A. Trstenjak po lastnih računih do istega rezultata, potem je to soglasje pozdraviti zaraditega, ker je pisal še predlanskem ugleden južnoslovanski list, kakor da je vseh Jugoslovanov 12 milijonov.

V sledeči tabeli utemeljuje pisatelj svojo statistiko:

Jugoslavlani:

Slovenci:		
na Avstrijskem . . .	1,250.000	
„ Ogrskem	70.000	
„ Italijanskem	50.000	1,370.000
Hrvatje:		
na Hrv. in Ogrskem .	1,850.000	
v Dalm. in Istri . . .	614.000	
„ Bosni	400.000	2,864.000
Srbi:		
na Srbskem	2,500.000	
„ Turškem	1,000.000	
v Herceg. in Bos. . .	1,400.000	
na Hrv. in Ogrs. . . .	1,200.000	
v Dalmačiji	126.000	
v Črni gori	230.000	6,466.000
Bolgari:		
na Bolgarskem	3,500.000	
„ Turškem	1,700.000	5,200.000
Skupno		15,900.000

Sklep.

Kakor se sukajo stvari na Balkanu, utegne prinesiti vsak dan novo razčaranje.

Dogodki so sledili hitro drug drugemu in preminjali položaj: najprej ustava v Tur-

*) Mohamedanov je seveda več, ker se prišteva k tej veri razen Turkov še dosti drugih. Pis.

Dalje v prilogi.

čiji, potem bolgarsko carstvo, nato avstrijska aneksija. Izključeno ni, da nas ne čakajo še nadaljni podobni dogodki.

Toda vsi ti koraki niso nič drugega kakor posamezne faze v razvoju splošno orientalskega vprašanja.

Rusija je potisnjena malodane iz Balkana in Carigrada. Narodi so postali neodvisni in začeli so hoditi lastna pota. V Rusiji zro le še svojega zaveznika in nič več brezpogojnega varuha.

Deset let bo približno, kar so se vršili prvi dogovori med Bolgarijo in Turčijo o Balkanski zvezi: Eno leto kasneje sta se razgovarjala o tem sultan in tedanji srbski kralj Aleksander s svojim prvim ministrom. Abdul Hamid je bil za to idejo jako zavzet ali skeptičen, kakor je postal tekom svojega vladanja, v tako zvezo ni hotel verovati, ker je poznal ambicije Grkov, Srbov kot Bolgarov na gotova turška ozemlja.

Turčija je stala na pragu, da bi se ta razkositev res izvršila. Angleški kralj in ruski car sta sklenila važno pogodbo. Abdul Hamid je slutil, kaj sta se dogovarjala vladarja v Revalu in zato je proglasil ustavo in poklical Mladoturke na krmilo. S tem je hotel preprečiti tuje spletke.

Izprva se je kazalo, da je imel popolen uspeh. Poklical je k vladi nove in mlade moči. Zaupal se je dosedanji opoziciji.

Ni dvoma, da bi imeli Mladoturki lahko popolen uspeh. Ako bi se postavili na temelj absolutne enakopravnosti vseh narodov in veropovedanj v Turčiji, bi jih podpisali vsi ti narodi. Toda Mladoturki so se izkazali kot absolutni šovinisti in zato tudi v to pomlajenje Turčije ne verujemo. Slejaliprej se poloti nezadovoljnost vseh tistih, ki so odložili svoje orožje, ker so pričakovali od nove vlade tudi novega režima in nemiri stopijo zopet na dnevni red.*)

Nekateri Turki uvidevajo položaj in zato so predlagali, naj bi se evropski Turki sploh umaknili iz teh krajev ter osredotočili vse svoje sile v Mali Aziji, kjer bi ustanovili novo krepko državo. Le Carigrad, svoj Stambul, nekdanji Byzantium in Konstantinopolis, bi si obdržali slejkotprej.

Ko so se prvič oglasili glasovi po Balkanski Zvezi, je šla iniciativa tako, da bi prevzela hegemonijo Turčija. Prag med okcidentom in orientom naj bi stal pod vodstvom orientalskega naroda.

Druga misel stopa v poslednjih dneh na dan: prag med večerom in jutrovem naj stoji pod vodstvom zapadne dinastije.

Nam se zdi, da ima ta misel mnogo več življenske sile ter realnosti v sebi. Dejanski je podložnih Habsburčanov že danes 6 1/2 milijonov Jugoslovanov in 3 1/4 milijonov Rumunov, torej skupno 10 milijonov balkanskega prebivalstva. T.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Narodna šola. Dodatno k zadnjemu poročilu dostavljamo tajnikovo izvestje.

Delovanje „Narodne šole“ je bilo, kakor v minulih letih, mirno in brez vsakih posebnih dogodkov. Saj je društvo nepolitiško in gre v njem samo za nabavo dobrih in kolikor mož cenih samoučil, je torej vsakemu vse na razpolago oziroma uslugo. Tajniku tega društva je jako težko napraviti za občni zbor miškalno poročilo kakor je to običajno pri drugih društvih, ki se razvijajo bolj živahno.

Seji sta bili le dve. Ena, v kateri se je konstituiral odbor, in zadnja, pri kateri se je določil današnji občni zbor.

*) Kratka je bila slava mladoturškega gospodarstva. Dne 23. t. m. je končala mladoturška moč, bržkone za vedno! Ista sila, ki jih je dosedaj držala pokonec, ista sila jih je zapustila. Armada, ki je bila glavna opora Mladoturkov, na kateri je takorokot stala cela politična moč Mladoturkov, ona armada se je obrnila proti njim in jih zapustila. Temne sile so rovarile toliko časa, da so pridobile na svojo stran maso armade. Vojaki so odrekli častnikom pokorščino, jih prisilili, da so stopali proti svoji volji z njimi, nekatere so ujeli, druge ubili. O resnosti položaja nam priča najbolje odgovor Ahmed Riza kot predsednik parlamenta. Ta mož je živel do proglašenja ustave in prognanstvu v Parizu, od kjer je vodil celo mladoturško gibanje in organiziral iz Pariza celo lansko revolucijo. Mogli bi mirne duše trditi, da je s padcem Ahmed Riza padla tudi mlada turška svoboda. Pričakovati moramo vsak dan kaka iznenadenja.

Uredn.

Poslovanje se je vršilo kakor prejšnja leta; časih je bilo več naročil, časih manj, kar je seveda odvisno od članov, ki so se večalimanj posluževali koristi naročevanja šolskega blaga potom „Narodne šole“.

Tudi se je gledalo, da se je ustreglo vsakomur glede blaga, ker nekateri imajo rajši Grubbauerjeve zvezke, drugi zopet one domače trdke Slatnarjeve, ki je prevzela zalogo in izdelovanje od prejšnjega domačega založnika Petriča. Kateri so boljši, vedo v prvi vrsti učitelji, ki jih naročajo, oziroma oni, ki jih rabijo.

Število naročnikov in društvnikov je skoraj isto kakor lani. Tudi število podpornikov se ni izpremenilo — so isti, kakor so bili lani. Le za „Kranjsko hranilnico“ ne vemo, če nas bo že podpirala, ker je že tuintam, kakor se čuje, ustavila svoje podpore.

Na kranjski deželni zbor smo vložili prošnjo in upamo, da nam dovoli, oziroma nakaže tudi zaostale zneske, oziroma podpore iz minulih let. — Ako imamo nakazano enkrat vsoto, potem smo zopet na trdnem in dovolj podprti. Drugi dobrotniki so: mestni magistrat ljubljanski, „Obrtno pomožno društvo“ in „Kmetijska posojilnica“, ki nam vsako leto nakazujejo gotove zneske in katerim bodi izrečena na tem mestu najtoplejša zahvala.

Zborovanje učiteljskega društva za kranjski šolski okraj se vrši dne 13. maja t. l. ob 2. uri popoldne v Kranju.

- Dnevni red:
1. Pozdrav predsednika.
 2. Tajnikovo poročilo o delovanju društva v preteklem letu.
 3. Poročilo blagajničarke o društvnem denarnem stanju.
 4. Slučajnosti.
 5. Volitev novega odbora.
 6. Pevska vaja za koncert v prid učiteljskemu konviktu.

Vse tovarišice in tovariše kranjskega okraja, ki so se že zglasili in se še zglase te dni za sodelovanje, naj vse dopolne jim zbere najtočneje naštudirajo doma sami, da ne bo trajala pevska vaja predolgo. Vse podrobnosti, glede pravega koncertnega izvajanja pesmi, so zaznamenovane na odposlanih notnih listih, na kar opozarjamo še posebej. Vsakdo naj naštudira na pamet določene pevske točke, pa naj so poglubi tudi v besedilo in melodijo.

Za odbor:

Fr. Luznar, V. Rus,
t. č. predsednik, t. č. tajnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiško-sevniški okraj je zborovalo dne 7. sušca v Brežicah.

Udeležba je bila v kljub skrajno slabim potem povoljna.

Posebno častno, so bile zastopane cenjene tovarišice. Pogrešali smo pa nekaj tovarišev in tovarišic ob železnici.

Predavanje „Pogled v švicarsko šolstvo“ je bilo temeljito in vsestransko, za kar je žel predavatelj tovariš Ign. Šijanec vsestransko pohvalo.

Prihodnje zborovanje bo 2. maja v Rajhenburgu.

Mariborsko učiteljsko društvo za okolico je zborovalo dne 1. mal. travna z lepoštevilno udeležbo; bilo je navzočih 45 članov. Predsednik izrazi svoje veselje nad zbranimi zborovalci, ki so prihiteli od blizu in daleč, da čujejo predavanje g. prof. Lavtarja iz metodike računstva, prilagojeno njegovi izdani računi za obče ljudske šole. Povzdiguje in naglašajoč, da g. profesor ni izgubil upanja na udeležitvi svoje izborne metode, iskreno čestita k aprobaciji in k novi izdaji dobre knjige.

Profesor Lavter odzdravlja ter se zahvalja za zaupanje učiteljstva, ki je v tolikem številu počastilo njegovo predavanje. Posebno tudi naglašajo, da se njegovo srce nikakor ni ohladilo do svojih nekdanjih učencev, a obžaluje, da dolgo časa ni imela stika z učiteljstvom, sedaj pa upa na medsebojno prijateljsko vez.

Na podlagi računice razvije predavatelj metodično razvrstitev snovi v svoji knjižici ter tuintam opozarja na metodične posebnosti in temeljito razkroji in utemeljuje svoje praktične izkušbe. Naj navedemo nekatere podatke.

- a) odločno zanikuje vsestransko obravnavo števil v prvem šolskem letu;
- b) zavrne številne obrazce, ker so nekaki umetni številni znaki, a se po njih nikakor ne da proučevati operacije — recimo števanje, ki se uči le v vrsti, nikoli izven nje;
- c) zastopa števno vrsto, po kateri seveča število po-enoti in po vrstnih vajah pride do števanja in odštevanja;
- d) podlaga vsake operacije so osnovne vaje, misli na krajsanje operacije, naslanjajoč se na prejšnje vaje in na dekadni sestav;
- e) opira se na stopnjevanje, ki olajšuje težjo operacijo;
- f) uvaja vporabno računanje, ki je velevažno za življenje, ker vpliva na mišljenje, izhaja iz lastne izkušnje ter razširja korakoma duševno obzorje.

Izvajanja in razmotrivanja predavateljeva so nas popolnoma zadovoljila in bili smo o na-

zori njegove metode popolnoma prepričani in delali bomo za uresničevanje njegovih idej. Žel je mnogo priznanja in hvale.

Nato zaključil tov. predsednik Požegar dobro uspešno zborovanje in zagotavlja v imenu učiteljstva najiskrenejšo zahvalo.

Določil se je dan 13. majnika t. l. za majniški izlet v Fram. Tovarišice in tovariši, pridite v obilnem številu! Zauzijmo lepe ure v krasni majniški prirodi!

Dne 22. t. m. se vrši v „Narodnem domu“ ob pol 10. uri dopoldne druga pevska vaja.

Cenjeni tovariši in tovarišice, zanimajte se malo več kot doslej! Zahtevali ste pevski mešan zbor in se ga torej tudi oklenite. Vsa pojasnila in note daje tovariš Šerbinek, učitelj v Framu. Nastopimo pri izletu častno, sebi v veselje, drugim v lep užitek!

Pri skupnem obedu dne 1. t. m. se je govorila krasna beseda v čast g. prof. Lavtarju in se poudarjala misel: V skupnem neutrudljivem delovanju je naš spas! Le prehitro so minile vesele ure; več takih — in lepše bo!

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 13. majnika 1909 v Framu. Začetek točno ob 10. uri. Razen navadnih točk je na dnevnem redu proslavljalni spomin na 40letni obstanek drž. ljud. šol. zakona.

Zaradi skupnega obeda se je oglaševati pri š. vodstvu v Framu.

Sosedna bratska društva ter prijatelji šole dobro došli.

Imenom odbora

Avguštin Požegar,
načelnik.

Učiteljsko društvo za laški okraj priredi v nedeljo, dne 2. maja, izlet na Rimске toplice ter zboruje po običajnem dnevnem redu ob 10. uri v ondotni šoli.

Na izlet se vljudno vabijo p. n. člani celjskega uč. društva.

Zaradi obeda naj se blagovoli vsak p. n. udeleženec zglasiti po dopisnici pri tov. Fr. Pečarju, nadučitelju — Sv. Marjeta p. Rimске toplice.

V slučaju slabega vremena v nedeljo jutraj se priloži izlet na prihodnjo nedeljo, dne 9. maja t. l.

Na veselo snidenje!

K polnoštevilni udeležbi vabi

odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 29. t. m. ob 2. uri popoldne na Gomilskem.

Dnevni red:

1. Naznanilo predsedstva.
2. Učiteljev ugled in značaj, predava tov. Simon Meglič.
3. Predlogi in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi

R. Vrabl, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo, dne 2. maja t. l., ob pol 11. uri dopoldne v Rajhenburgu.

Vzpred:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Društvene zadeve.
3. Ob štiridesetletnici državnega ljudskošolskega zakona.
4. Letošnje konferenčne teme.
5. Slučajnosti.

Ob 10. uri je pevska vaja, ki se je naj udeležijo vsi pevci in pevke.

Skupno kosilo pri Kosarju.

Pričakujemo polnoštevilne udeležbe tudi iz sevniškega okraja.

Odbor.

Naš denarni zavod

Gesto: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca: **K 58.769*31.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Srednješolski vestnik.

** Shod srednješolskih učiteljskih društev. Shod srednješolskih učiteljev na Dunaju je razpravljal 5. t. m. o stanovskih vprašanjih glede na suplente. — Sklenilo se je: Suplenti, ki imajo izkušnje, pri konferencah glasujejo. Suplente naj nakaže ministrstvo posameznim zavodom. Ustanove naj se zato tri osrednja mesta, in sicer za slovenske, italijanske in nemške srednješolske učitelje na Dunaju, za češke v Pragi, za poljske in rusinske

pa v Levovu. Plače naj dobe suplenti letno 2400 K. Veljajo naj za nje učne obveznosti, ki se jih morajo držati pravi učitelji. Nato se je razpravljalo o stanovskih vprašanjih pravih srednješolskih učiteljev, glede na katere se je sklenilo: Odpravi naj se tajna kvalifikacija, kakor tudi ukaz z dne 10. oktobra 1851, ki zahteva, naj se v kvalifikaciji označi politično mišljenje srednješolskih učiteljev, nadalje se zahteva službena pragmatika in disciplinarna postava. Času primerne tudi niso kvinkvenalne doklade. Profesorski naslov naj se državno štiti in naj imajo pravico nanj zgolj akademiki. — Prihodnji shod se vrši v Ljubljani.

** **Naslov profesorja** je minister za uk in bogočastje podelil židovskemu veroučitelju na tržaški c. kr. drž. gimnaziji dr. Ušerju Brettholzu.

** **Stavka dijakov** je v drugem razredu pomorske šole v Dubrovniku. Dijaki stavkajo zaradi strogosti nekega profesorja.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Štev. 4. Vsebina: 1. X.; Ob štiridesetletnici moderne šole. — 2. Matija Heric: K metodiki pouka v začetnem čitanju. — 3. Janko Polak: O negovanju oči, ušes in govoril. — 4. Mirko Šijanec: Lev N. Tolstoj o vzgoji in naobrazbi. — 5. Fran Vajda: Sklepni račun in pravilno govorjenje. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika. — Najtopleje priporočamo!

Naši zapiski, dvojna številka (3. in 4.) prinašajo sledečo vsebino: Junij: Poraz? — Etbin Kristan: Herceg-Bosna. — R. L.: Anarhizem. (Dalje.) — Dr. H. Tuma: Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstega. (Konec.) — D. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence dr. Janeza Bleiweisa. (Dalje.) — Dr. Boris Zarnik: In memoriam Charles Darwin. (Konec.) — Dr. Ivan Prijatelj: Donesek k jezikovni in socialni zgodovini slovenski. — Dr. Edward Šerko: Duhovnost in klerikalizem. — Pregled: Narodno gospodarstvo. — Biologija. — Strokovni pregled. — Zadrudništvo. — Literatura. — Šolstvo. — Politika. — Oton Zupančič: Epigrami. — Priporočamo!

Politiški pregled.

* **Delegacije** bodo, kakor poročajo, sklicane na dan 14. septembra.

* **Državni zbor** se snide 28. aprila. Proračun za leto 1910, ki je baje že izdelan, se predloži parlamentu koncem maja. Sicer predloži vlada osnovno o aneksiji, načrt o trgovskih pogodbah ter načrt o odškodnini, ki se plača Turčiji za Bosno in Hercegovino. Parlament ima zborovati do konca junija.

* **Armadno povelje cesarja.** Dunajski uradni list je objavil armadno povelje cesarja. Cesar omenja, da so zopet nastopili mirni odnošaji, ki o mogočajo odpuščanje rezervistov. Vsem poklicanim rezervistom izreka cesar priznanje na točnosti, s katero so se odzvali pozivu pod orožje. Istotako izreka cesar vsem četam, zavodom in njihovim vodstvom zahvalo za službo, vršeno v težavnih razmerah.

* **Obnovitev trozveze.** Poročila italijanskih listov, da se trozveza obnovi, potrjuje berlinsko časopisje. Obnovitev se izvrši na dosedanjem temelju in brez izpremembe dosedanjega razmerja med aliranimi velesilami. — Iz Rima javljajo, da se oficiozno potrjuje vest o obnovitvi trozveze, vendar pa se obenem naglašajo, da v Rimu ne nameravajo pred časom obnovitve te zveze.

* **Pravičnost krščanskih socialcev.** V okrajnem zastopstvu v tretjem okraju na Dunaju je predsednik okr. zastopa Spitaler izjavil, da bo češka ljudska šola, ki jo vzdržuje društvo Komensky, v kratkem zaprta, češ, da nje obstoj ne odgovarja postavnim zahtevam. Zapiranje šol je barbarstvo prve vrste.

* **Südmarka.** Na zborovanju nižjeavstrijskih podružnic „Südmärke“ na Dunaju je poudarjal nemški poslanec Herzog iz Rajha, da bodo denarni zavodi v Nemčiji podpirali z vsemi sredstvi avstrijske Nemce v boju proti Slovanom.

* **Umirovljenje županijskega šolskega nadzornika.** Iz Zagreba poročajo, da je hrvaška vlada umirovila županijskega šolskega nadzornika Milo Orlića v Gospiću. Na zadnji županijski skupščini je Orlič branil cilicilico proti Bauehovim pristašem.

* **Preganjanje narodnostnih učiteljev na Ogrskem.** V seji ogrskega državnega zbora je pravosodni minister podal izvestje o učiteljih, proti katerim so oblasti na temelju zak. čl. 27 iz leta 1907. uvedle disciplinarno preiskavo v letu 1908. zaradi nedovoljnega znanja madjarskega jezika. V preiskavi je 182 učiteljev.

* **Mohamedanci v Bosni.** Cesar je potrdil statut za avtonomno upravo verskih in šolskih zadev mohamedancev v Bosni in Hercegovini.

* Obrtno šolstvo in časnikarstvo.

Po uradnih poročilih o šolskem obiskovanju je bilo na obrtnih šolah 1. 1908. 44,4% nemških učencev, 44,3% Čehov, 5,6% Poljakov. Na Slovence, Hrvat, Lahe in Rusine odpade skromni ostanek, iz česar prihaja, kako malo je zanimanja pri Slovencih za obrtno vzgojo. Nasprotno je pa češki odstotek silno močan, če se pomisli, da ne tvorijo Čehi niti tretjine cisalajtanskega prebivalstva. Čehi skrbijo najbolj za izobrazbo svojih obrtnikov. Podobno govori statistika časopisja. En politični list se izdaja na 16.157 Lahov, 18.610 Čehov, 18.882 Nemcev, 38.494 Rumunov, 44.177 Slovencev, 44.461 Hrvatov, 44.762 Poljakov in 153.706 Rusinov.

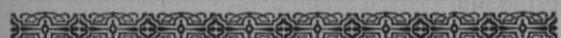
* **Zakon proti napitnini.** Ameriška država Washington je prva, ki je sprejela v svoj kazenski zakon tudi postavbo proti napitnini, najsi jo že kdo da ali sprejme. Kdor daja ali pa kdor sprejema napitnino bo strogo kaznovan.

* **Srbija.** Iz Beograda poročajo, da je brat pokojnega komornega sluga Kolakovića vložil proti princu Gjorgju na državnem pravdnistvu v Beogradu kazensko ovadbo zaradi umora. — Državno pravdnistvo pa je odbilo brez navedbe razlogov predlog glede kazenske preiskave.

* **Odpravljeno suženjstvo.** Belgijska vlada je odpravila suženjstvo v državi Kongo. Vendar!

* **Sv. sinod in moderni ruski pisatelji.** Iz Petrograda poročajo, da je sveti sinod sklenil pričeti akcijo proti modernim pisateljem.

* **Turčija.** Mladoturki razglašajo, da je sultan Abdul Hamid odstavljen in imenujejo Mohameda Rašida za naslednika. Zmaga Mladoturkov je torej popolna.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Vestnik.

Izprememba v dež. šolskem svetu v Ljubljani. Poročajo nam, da je g. dr. Šušteršič odložil zastopstvo deželne odbora v dež. šol. svetu in da je na njegovo mesto poslan deželni odbornik g. prof. Evgen Jarc. Tako je postal član tiste korporacije, ki bi ga skoro disciplinirala, da ga ni rešil s svojim glasom tedajni njen član — liberalce doktor Bleiweis. Upamo, da bo prof. Jarc kot šolnik na svojem mestu in da ga ne bo kot njegovega tovariša dr. Lampeta vodila samo politična strast, ampak pravičnost, preudarnost in srce. Ako je naše upanje opravičeno, dokažejo dejanja. In po teh ga bomo sodili, oziroma ga bodo sodila sama.

„Slovenčeva“ zavijanja. „Slovenec“ je poročal o običnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ z nekako zmagozvestvo, češ, kmalu bo po vas liberalni učitelji. — Pristavil pa je, kako je šentviški Žirovnik očital vrlomu g. Cepudru, da je pristopil „Slomškovi zvezi“ češ, da liberalnemu učiteljstvu zadostujejo le državni zakoni, g. Cepuder pa potrebuje dva jero, namreč državne in cerkvene zapovedi. G. Žirovnik je torej javno priznal, da on ne potrebuje cerkvenih zapovedi, temveč da lahko mladino vzgojuje brez — vere. Da svet zve resnico in vidi, kakim mojmstri v zavijanju so „Slovenčevi“ uredniki, moramo povedati, da tov. Žirovnik ni niti z eno besedo omenil cerkvene zapovedi ali pa vere. Pač pa je rekel, da resnim učiteljem zadostuje državno nadzorstvo, kakršno je ustanovljeno v državnem šolskem zakonu in torej ne potrebujejo še duhovniškega varuštva. — To je vse! A „Slovenec“ ima takoj v ero zraven; vemo pa vsi, da več na — jeziku, nego pa v srcu!

Izšla je 4. št. „Naše bodočnosti“ s prav zanimivo vsebino. List je prav primeren za šolarske knjižnice. Jutri izide pa 4. številka „Domačega ognjišča“ s prav poučno vsebino za starše in vzgojitelje. List je neobhodno potreben za lokalne in okrajne učiteljske knjižnice. Prav toplo priporočamo oba lista.

„Naš List“ piše: „Kranjsko učiteljstvo bo v najkrajšem času očiščeno, ako že ni, ker so vsi neznačajnejši preskočili v Slomškovo Zvezo. Od zdaj naprej bodo le redke izjeme preskakovale in ostalo napredno učiteljstvo si bo globoko oddahnilo, ko ne bo več med njimi kukavice in izdajice! Poštenjak s poštenjakom bo sedel skupaj in vsi bodo laglje prenašali udarce in krivice zaznamovanih trinogov, sramote in pogube naše domovine.“ Res smilijo se nam vsi, ki so iz osebnih dobičkarije prodali svoj značaj in si pritisnili na čelo pečat efiastva. Spoštujemo pa vse one pristaje S. Z., ki so iz prepričanja in iz početka v tej zvezi ter ne iščejo osebnih koristi v njej, ampak koristijo stanu!

Osebnosti v Kranjskem. Bivša suplentinja v Godoviču F. Mavrova je postala prava učiteljica v Studnem. Namesto kot definitivne učiteljice na Viču imenovane V. Šornove je postala prov. učiteljica v Sp. Siški E. Schmidmayerjeva.

Uršulinke v Škofji Loki so nedavno dobile, tako nam poročajo, od naučnega ministrstva dovoljenje za ustanovitev ženskega učiteljskega.

Leva roka. V Kraljevcu se je zavzel prof. Walter Simon za to, da pride tudi leva roka do veljave. Ustanovil je skupno z nadzornikom Tromnauom tečaj za to. V teh tečajih morajo otroci pisati, računati, risati tudi z levo roko in po kratkem času se je spoznalo, da so postali učenci enako pripravljeni delovati z obema rokama. Razstava je dokazala, da ne zaostajajo izdelki, izvršeni z levo roko, za onimi, ki so bili dovršeni z desno roko.

Otroški dan namerava napraviti dne 2. maja „Česka deželna komisija za obrambo otrok in za skrb za mladino na Češkem“ v družbi s „Šolsko Matico“. Ta slavnost bo kolikor mogoče preprosta, stroškom se bo načeloma izogibalo, da se doseže čim večji dohodek na korist češkega otroka. Na raznih krajih v Pragi bodo igrala godbe in peli pevski zbori, na tramvajskih vozovih bodo gospe in gospodje nabirali za otroka, istotako pri vseh blagajnicah v denarnih zavodih in društvih. Popoldne bo velika otroška slavnost na razstavišču. Na programu bodo godba in otroške atrakcije. Prvi so uprizorili take „otroške dneve“ Danci v svoji prestolnici na predlog učitelja Jensena ter so nabrali v par letih znatno vsoto 450.000 danskih kron (1 danska krona znaša v našem denarju 1,35 K).

Šesto ljudsko knjižnico osnuje v kratkem tržaško počitniško akademsko društvo „Balkan“ v Lonjeru.

Nova odkritja v svetovnoznanstvenih postojnski jami. V sredo 7. t. m., je šlo v namen raziskovanja več udov jamske komisije v dosedaj še neznan del „Nadvojvoda Ivanove jame“, ki je 1600 m dolg ter poln najlepših kapnikov in se hoče umetnim potom v kratkem otvoriti širšemu občinstvu. Med večurno ekspedicijo in po premaganju nešteti nevarnosti se je hrabrim raziskovalcem posrečilo odkriti celo vrsto bajnih, dolgih stranskih in navpičnih hodnikov. Pripravljajo se še nadaljna odkritja.

Štipendiji za gluhomeme. Na graškem gluhomemnem zavodu je razpisanih za šolsko leto 1909/10. 21 štipendijev za zdrave, uboge, uka zmožne in na štajersko pristojne gluhomeme otroke. Prošnje je treba nasloviti na deželni odbor štajerski, a jih je treba najdalje do 30. aprila t. l. odposlati na ravnateljstvo deželne gluhomemnice v Gradcu, Rosenberggürtel 21.

Boj proti alkoholu na Finskem. Na Finskem protialkoholno gibanje jako lepo uspeva. Že v soboto popoldne morajo biti zaprte vse manjše krčme, ob 2. popoldne pa tudi vse trgovine z vinom, pivom in žganjem in ostanejo zaprte do ponedeljka v jutro. Izjemo delajo le hoteli in fine restavracije z vrtovi. Vendar pa so tudi tu nabiti napis, da se žganijem pijače ne toči. V krčmah na deželi nimajo piva in tudi ne drugih žganih pijač. Povsod ustanavljajo treznostne hotele. Branjevci ne smejo prodajati alkoholnih pijač. Temu nasproti pa so povsod na razpolago brezalkoholne pijače in ob cestah stoje lesene utice, v katerih točijo poleti limonado in druga hladila.

„**Lega nacionalna**“, podružnica za Gorico, je imela svoj letni občni zbor v mestni palači. Predsedoval je župan Bombig. Dohodkov 1. 1908. je bilo K 22457,94, stroškov K 7382,06. Posebno glasen je bil dr. Venier, ki je polagal posebno važnost na Podgor. 58 otrok hodi v tamkajšnji otroški vrtec, okolo 80 v laško ljudsko šolo. V kratkem nameravajo otvoriti tam deklško ljudsko šolo.

Nemški „Schulverein“ je ustanovil v zadnjih 14 dneh 19 novih podružnic, od teh 8 na štajerskem. Vseh delavnih podružnic ima „Schulverein“ 1516, potemtakem se jih je v dobrem pol letu ustanovilo nad 100 novih. V zadnji seji je glavno vodstvo dovolilo 14.279 kron za obmejne kraje.

Slovenska Matica ima svoj 45. občni zbor v ponedeljek, dne 26. t. m., ob 8. zvečer v mestni dvorani v Ljubljani.

Uradna tajnost. Na Kranjskem je okrajni šolski nadzornik, ki katehetu neke šole pismeno javlja, kdaj pride inšpicirat dotično šolo. Pa ne morda zaradi taraka!

Pravice javnosti je priznalo ministrstvo za uk in bogočastje prvemu in drugemu razredu ženskega liceja zavodov šolskih sester „Notre Dame“ v Gorici.

Nadučitelj Danilo Fajgel slovenski skladatelj. Pod tem naslovom izide razprava, ki jo spisuje tov. Janko Leban. Spis bo imel na čelu tudi dobro pogojeno sliko blagopokojnega tovariša, ko sedi pri mizi ter s peresom v roki zamišljeno gleda na neko svojo skladbo, ki jo drži v levici.

Neki list je bagatelno pisal o Fajglju, da je bil samouk. Toda samouk je bil tudi Franc Levstik, ki se z njim v slovenskem jezikoznanstvu ni mogel meriti noben profesor, saj je znano, da je Levstik celo nekoga profesorja pripravil na profesorski izpit. In Fajgel? Dasi samouk, je vendar največji slovenski kontrapunktist! Ko se je l. 1891. poganjal za umetniško stipendijo, ki jo je tudi dobil, je bil referat poverjen slavnemu dunajskemu kritiku dr. Hanslicku. Tedaj je Fajgljev prijatelj imel pri-

liko govoriti s Hanslickom samim. Rekel je slovedemu možu: „Sie werden an Fajgeljs Kompositionen keinen Geschmack finden“, na kar mu je Hanslick odgovoril: „Haben Sie keine Angst; ich verstehe auch die Kontrapunktisten wohl zu würdigen. Indessen haben die Slowenen an Fajgelj einen zweiten Bach; wie kommt nur der seltene Mensch zu einer so gediegenen Kenntnis des Kontrapunktes? Ich werde ihn sehr warm befürworten.“

Zanimivo je, da so Fajgljeve skladbe, ki jih je pred smrtjo poslal dvorni knjižnici na Dunaj, tehtale 17 kg. Zadnji Fajgljev opus je nosil št. 361! To je kolosalna plodovitost! Zanimivo je tudi, da je Fajgelj iznašel neko izpremembo pedalne klaviature, s katero iznašbo pa je žal, legel v grob.

Ker je bil Fajgelj Idriččan, so posebno njegovi rojaki lahko ponosni na odličnega moža!

Državna učna delavnica za košarstvo pri Sv. Barbari v Halozah. Učiteljstvo je bilo vsekakor najvažnejši činitelj, kadar je bilo treba kako novo idejo na gospodarskem polju med kmetijskim ljudstvom razširiti. Odkar smo ustanovili naš zavod, je zopet učiteljstvo, ki se izmed vseh stanov najbolj zanima za najnovejšo panogo kmetijstva: vrborejo in za edino rokodelstvo: košarstvo, za katero se na Spodnjem Štajerskem nahajajo vsi predpogoji, da postane domača industrija. Obojno — vrboreja in košarstvo — je pri nas stoprav v začetku razvoja in manjka nam še povrh tudi tozadevnih strokovnih spisov. — Tovariši in tovarišice se obračajo zaradi tega z raznimi vprašanji na tukajšnje vodstvo. Izprožila se je že tudi parkrat misel, prirediti poseben tečaj za ljudskošolsko učiteljstvo. Glavno vodstvo na Dunaju je naklonjeno tej zadevi in bi eventualno dovolilo obiskovalcem tečaja odškodnino stroškov. Tovariši in tovarišice, ki bi se hoteli udeležiti nameravanega tečaja — trajal bi najbrž en teden — se tem potom vabijo, da se pri podpisnem vodstvu zglasijo ter izjavijo, v katerem času bi jim tečaj najbolj ugajal in s katero odškodnino bi se zadovoljili. Sprejelo bi se samo do 20 učiteljev, oziroma učiteljice in bi podpisani skrbel, da bi dobili obiskovalci poceni hrano in stanovanje. Vodja:

Anton Ogorelec.

Razkol v laškem učiteljstvu. V Gradškem je zborovalo laško učiteljsko društvo o svojem gmotnem položaju. Učiteljice so zahtevale enako plačo z učitelji, česar pa zadnji za sedaj niso hoteli pripoznati. Posledica temu zanikanju je, da izstopijo vse učiteljice iz učiteljskega društva in bodo, ker jim grede tudi nekateri poslanci na roko, same zahtevale uresničenje te zahteve. Učitelji pravijo, da imajo družine, da morajo vzgajati svoje otroke; to jim pa provzroča več stroškov. Učiteljice so pa navadno same, morejo torej živeti z manjšo plačo in nimajo potrebe, da bi trosile denar za drago obleko in najmodernejše klobuke in druge brezpotrebne reči. Učiteljice pa nasprotno trde, da ni res, da one nimajo nobenega vzdrževati, ker tudi one morajo skrbeti za matere, očete in brate in veliko staršev živi na stroške svojih hčera — učiteljice. Imajo pa tudi z učitelji enako delo in enako odgovornost, imajo torej tudi pravico do enake plače. Razkol med laškimi učitelji in učiteljicami je tako popoln, da se ne da več premostiti.

Obrtno šolstvo.

Šolski odbor za obrtno-nadaljevalno šolo v Ljubljani je izvolil v svoji seji dne 15. t. m. podpredsednikom nadučitelja Jakoba Dimnika in blagajnikom pa trgovca Josipa Vidmarja. Pri tej seji se je tudi sklenilo, da se ima letos prirediti ob sklepu šolskega leta razstava šolskih izdelkov v „Mestnem domu“. Ta razstava se ima otvoriti v nedeljo dne 25. t. m. ob enajstih dopoldne in trajati do vstetega dne 2. maja.

Priprave za razstavo so se poverile posebnemu odboru, sestojecemu iz ravnatelja obrtne nadaljevalnice in pa iz voditeljev obrtno-pripravljalnih tečajev. Razstavo samo bodo pa uredili učitelji s svojimi vajenci. Načelnik razstavemu odboru je obrtnošolski nadzornik g. Ivan Šubice.

Najboljši izdelki se bodo nagradili s hranilničnimi knjižnicami po 5 in 10 K. Za določitev nagrade se je odločilo posebno razsojevališče. Razstava se bo ob enajstih dopoldne slovesno otvorila in naslednje nedeljo pa zopet ob enajstih dopoldne slovesno zaključila.

Kakor smo že poročali, se bo obrtno-nadaljevalna šola preselila iz tukajšnje realke v štiri mestne deške ljudske šole. Takoj po sklepu letošnjega šolskega leta, torej že maja meseca, se inventar sedanje obrtno-nadaljevalne šole sestavi, popiše in primerno porazdeli med nove obrtne šole.

Ker se ima preosnova izvršiti že s prihodnjim šolskim letom, se je šolskim vodstvom vsled sklepa šolskega odbora naročilo, primerno in pravočasno poskrbeti za potrebne učne moči. Prosilci, ki reflektujejo na pouk, naj se s prošnjami zglasajo pri šolskem vodstvu. Ozirati se bo pri nameštanju le na one prosilce, ki so specialno usposobljeni za takšen pouk. Le če primanjkuje izprašanih učiteljev, se bodo name-

ščali tudi neizprašani. Če so pa takšni že nameščeni, naj se ne odpuščajo brez vzroka. Iz tega sledi, da vsi, ki so letos poučevali, bodo smeli poučevati tudi prihodnje šolsko leto, če so izprašani ali ne. Vsak neizprašan učitelj bo imel pa letos v počitnicah priliko se specialno usposobiti v tečaju, ki bo zadnje dni avgusta in prve dni septembra v Ljubljani.

Pri odbiranju učnih moči se je glasom razpisa šolskega odbora za obrtno-nadaljevalne šole v Ljubljani z dne 20. septembra 1907 št. 31 ozirati v prvi vrsti na usposobljene učitelje lastnega zavoda, potem na usposobljene učitelje od drugod in če bi število prvih kakor drugih še ne zadoščalo, se je ozirati na učitelje lastnega zavoda, ki niso strokovno usposobljeni za pouk na obrtnih šolah.

Solsko zdravstvo.

Otroške bolezni. V Berlinu so nedavno preiskovali, katere bolezni imajo otroci navadno, preden vstopijo v ljudsko šolo. Dognalo se je sledeče v eni šoli: 50 odstotkov otrok je še pred vstopom v šolo že prebilo ošpice, 26 odstotkov oslovski kašelj, 16 odstotkov kozice, 11 odstotkov škrlatic in 5 odstotkov difterije. Ker so vse te bolezni nalezljive, je dokazano, da šola ni kriva, ako otroci zbole, nego premala skrb mater. Seveda pa je nalezljivost v šoli časih neizogibna, ako se pravočasno ne ukrene, da se bolni otroci obdržijo doma in šola zapre.

Naročajte in širite naš list!

Razgled po šolskem svetu.

— **Oporoka vrle češke kmetice.** Bogata kmetica, vdova brez otrok in sorodnikov, T. Milnerova iz Veskova pri Znojmu na Češkem, je zapustila sledečo oporoko: „Za dediča vsega svojega imetja v približni vrednosti 25.000 K določam „Matico“ za oskrbovanje čeških srednjih šol“, ki ohranjuje češke otroke svojemu rodu, da se mu ne odtujijo. — Ker imajo pa ravno v Znojmu Čehi hudo borbo za obstanek narodno češkega življa, določam kot zavedna Čehinja, kakršna hočem ostati do smrti, da porabi Matica moje imetje za ustanovitev češke gimnazije ali realke v Znojmu. — Ta dar polagam kot navadna kmetica na žrtvenik svojega naroda ter izražam željo, da bi me posnemali v tem še mnogi rodoljubi v prosep našega naroda.“

— **Nov profesor na zagrebškem vseučilišču.** Dosedanji docent dr. Albert Bazala je imenovan javnim izrednim profesorjem teoretične in praktične filozofije na zagrebškem vseučilišču.

— **Dijaška banka v Moskvi.** Profesor finančnega prava na vseučilišču v Moskvi Ivan Ozerov je uresničil originalno idejo: ustanovil je dijaško banko, ki bo dajala dijakom in akademikom posojila in kredit pod ugodnimi pogoji. Kapital, ki je bil nabran znaša tri milijone rubljev. Buskih dijakov in akademikov je 41.000 in od teh se morata dve tretjini boriti z najhujšo bedo. Nadejati se je torej, da bo nova banka velika dobrota za te siromake ter da bo nosila narodu velike moralne koristi.

— **Umrli je v Gradcu dr. Konrad Jarc,** dež. šolski nadzornik v pokojni in vitez reda železne krone. Pokojnik je bil kot nadzornik na svojem mestu. Zavedal se je vedno, da je Slovenec. Dr. Konrad Jarc je šel s cesarjem Maksimilijanom kot častnik v Meksiko, a se je po cesarjevi tragični smrti vrnil v Avstrijo, kjer je dobil mesto profesorja na gimnaziji.

Raznoterosti.

× **Umrljivost na Dunaju l. 1908.** Lansko leto je umrlo na Dunaju 35.511 ljudi, in sicer 18.334 moškega in 17.177 ženskega spola. Med temi je bilo 8320 dojenčkov do enega leta, 2503 otrok pa do petega leta, skupaj 11.123, torej skoraj tretjina vseh slučajev. Med vzroki igra največjo vlogo jetika, ki je zahtevala 5564 žrtev.

× **Šibanje za potepuhe** je sprejela turška poslanska zbornica. Proti uvedbi šibe so glasovali liberalna unija in kristjani. Izmail Kamal je rekel, da je s tem Turčija izgubila ime moderne države.

× **Krojaški pomočnik kot profesor.** Konec marca je izginil iz Solnograda prof. Pierre iz Pariza. Ker je bil po mestu znan kot dober učitelj francoskega jezika, so ga vsi pogrešali in komaj sedaj so prišli na to, da je bil dozdevni profesor Riess krojaški pomočnik iz Bavarskega, in da je zapustil v Solnogradu mnogo dolgov. Letošnje poletje je namreč hotel s svojimi učenkami in učenci napraviti izlet v Pariz, za kar so mu morali dati vsi nekako kavejico, ki je seveda sedaj ne dobe nazaj.

× **Usoda posestva.** Neko posestvo v Draždanih je prodal neki posestnik banki za

970.000 mark, pri čemer je imel čistega dobička 510.000. Tri mesece pozneje je prodala banka isto posestvo nekemu inozemskemu arhitektu za 2.000.000 mark in prislužila pri tej kupčiji 1.030.000 mark. Arhitekt je zopet prodal po treh tednih posestvo za 3.785.000, torej z dobičkom 1.785.000 mark. Zadnji kupec ima še sedaj omenjeno posestvo. V kratkem času nekaj mesecev je poskočila cena tega posestva od 460.000 mark do 3.785.000 mark.

× Zgodovinski pouk o pouličnih napisih. Dunajski župan je naznanil časnikarjem, da hoče na velikih uličnih napisnih deskah pustiti napisati, zakaj se dotična cesta tako imenuje. Župan je pri tem omenjal, da velika večina Dunajčanov ne zna, zakaj nosijo ceste svoje napise. Zapisano bo n. pr. na napisu Felderstraße: V spomin dunajskemu županu Felderju. Tako se bo prebivalstvo po uličnih napisih učilo domače zgodovine.

Listnica uredništva.

Na Gorenjsko: O knjigah ki, jih ne dobimo na ogled, načeloma ničesar ne poročamo. — Zaradi obilice gradiva smo danes odložili nadaljevanje članka „Država in izobrazba njenega ljudskošolskega učiteljstva“.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 849. Kranjsko. 69 1—1
V krškem okraju se razpisuje s tem nadučiteljska služba v Št. Juriju pod Kumom, učiteljske in voditeljske službe na enorazrednicah v Kalu pri Št. Janžu, v Črneči vasi in v Zameškem, dve učiteljski službi na trirazrednici na Raki in učiteljske službe na dvo-razrednicah na Bučki, v Št. Juriju, na Studencu in v Vel. Trnu v stalno nameščenje.
Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuaradno predložijo do 15. majnika 1909. l.
Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izprijevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.
C. kr. okr. šolski svet v Krškem, dne 15. aprila 1909.

Z. 1008. 72 1—1
An der dreiklassigen Volksschule in Zirklach ist eine Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.
Reflektiert wird nur auf männliche Bewerber.
Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 20. Mai 1909 beim gefertigten k. k. Bezirksschulrate einzubringen.
An krainischen öffentlichen Volksschulen noch nicht definitiv angestellte Bewerber haben durch ein staatsärztliches Zeugnis den Nachweis zu erbringen, daß sie für den Schuldienst die volle physische Eignung haben.
K. k. Bezirksschulrat in Krainburg, am 18. April 1909.

Z. 1007. 73 1—1
An der dreiklassigen Volksschule in St. Martin bei Krainburg ist eine Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.
Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 20. Mai 1909 beim gefertigten k. k. Bezirksschulrate einzubringen.
An krainischen öffentl. Volksschulen noch nicht definitiv angestellte Bewerber haben durch ein staatsärztliches Zeugnis den Nachweis zu erbringen, daß sie für den Schuldienst die volle physische Eignung haben.
K. k. Bezirksschulrat in Krainburg, am 19. April 1909.

Z. 974. 75 1—1
An der fünfklassigen Knabenvolksschule in Bischoflack ist neuerlich eine Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.
Mit dieser Lehrstelle ist die Erteilung des Unterrichtes an der dortigen gewerblichen Fortbildungsschule verbunden und wird demnach vor allem auf hiefür qualifizierte männliche Lehrkräfte reflektiert.
Die für die unterm 23. Februar 1909, Z. 561, ausgeschriebene eine Lehrstelle an der fünfklassigen Knabenvolksschule in Bischoflack mit dem Konkurs-termin vom 24. März 1909 bereits eingereichten Kompetenzgesuche haben auch für diese neuerlich ausgeschriebene zweite Lehrstelle Giltigkeit.
Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 15. Mai 1909 beim gefertigten k. k. Bezirksschulrate einzubringen.
An krainischen öffentlichen Volksschulen noch nicht definitiv angestellte Bewerber haben durch ein staatsärztliches Zeugnis den Nachweis zu erbringen, daß sie für den Schuldienst die volle physische Eignung haben.
K. k. Bezirksschulrat in Krainburg, am 14. April 1909.

Št. 476. 76 1—1
Na mestnih ljudskih šolah ljubljanskih je vsled razpisa c. kr. dežel. šol. sveta za Kranjsko z dne 11. aprila t. l. pod št. 1744 stalno popolniti na novo sistemizovano peto katehetsko mesto z zakonitimi prejemki.
Pravilno opremljene prošnje za omenjeno službeno mesto je predpisanim potom pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta vlagati do 15. maja t. l.
Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale.
C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 17. aprila 1909.
Predsednik: Ivan Hribar l. r.

Št. 475. 77 1—1
Na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 12. aprila t. l. pod št. 2040 oddati stalno mesto učitelja z zakonitimi prejemki.
Pravilno opremljene prošnje za razpisano službeno mesto je predpisanim službenim potom pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta vlagati do 15. maja t. l.
Zakasnele ali pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale.
C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 17. aprila 1909.
Predsednik: Ivan Hribar l. r.

Št. 174. 78 1—1
Naznanilo.
Na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani se bo v času od 23. avgusta do vstetega 11. septembra letos vršil

Kurz za izobrazbo učiteljev obrtno-trgovskih predmetov na obrtnih nadaljevalnih šolah.
Pravico do obiskovanja kurza imajo v prvi vrsti učitelji, ki že poučujejo na kakih obrtnih nadaljevalnih šolah.
Prošnje za vsprejem v kurz, opremljene z izprijevali in dekreti, je potom predpostavljenega šolskega vodstva vložiti najkasneje do 1. junija direktno pri podpisnem ravnateljstvu.
Vsak udeleženec, ki stanuje izven Ljubljane, dobi od c. kr. ministrstva za javna dela podporo 40 kron.
Natančnejša pojasnila podaje podpisano ravnateljstvo.
C. kr. ravnateljstvo umetno-obrtno strokovne šole.
V Ljubljani, 16. aprila 1909.
C. kr. državne obrtne šole ravnatelj: Ivan Subic.

Z. 384/III. Štajersko. 74 2—1
An der vierklassigen, in der dritten Ortsklasse stehenden „Volksschule in St. Martin an der Paek, kommt eine Lehrerstelle zur definitiven Besetzung.
Die Bewerberinnen um diese Stelle haben ihre mit dem Reife-, dem Lehrbefähigungszeugnisse und dem Nachweise der österr. Staatsbürgerschaft (Heimatschein) belegten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege bis 20. Mai 1909 an den Ortsschulrat in St. Martin an der Paek (Post Rietzdorf) zu leiten.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsako bodi naročnik učiteljskih listov, ki so:
Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče
Naša bodočnost.

Slaščičarna in pekarija
Jakob Zalaznik
Stari trg 21 22 8—4
Mestni trg 6 - Sv. Petra cesta 26
V poletnih mesecih
sladoled in ledena kava.
KAVARNA.
Telefon št. 194.

Naročajte in širite naš list!

Slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem vljudno priporočam svojo izvrstno urejeno **knjigoveznicu.**
Izvršujem vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela.
Za šolske in druge knjižnice sem upejal posebno trpežno in lično vezavo, namreč v celo močno platno ravno za isto ceno kakor do sedaj pol platno. Pri večjih naročilih 10% popusta.
Za mnogobrojna naročila se priporoča
Anton Janežič
knjigovez 24 10—5
Ljubljana, Florijanske ulice 14.

Gramofone in fonografe

z najboljšimi in najcenejšimi ploščami in valjarji priskrbuje **zastoj** in na mesečne obroke od 2 K naprej slov. reg. tvrdka
ZINAUER & Co., Sv. Jakob
v Slov. Goricah. 62 12—2
Cenovniki zastoj in poštine prosto.

Rabite obleko?
Ne pošljite pa denar, ampak pišite samo po vzorce na **trgovsko hišo R. STERMECKI v Celju,** da se prepričate o čudovito nizkih cenah in velikanski zalogi.
Vzorci franko. 55 26—6

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 11 26—9

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprogi, s čimer ji napravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično sukno za krilo. Čujte, kaj piše gca. učiteljica Frič-ova iz Slatenice: „Jaz sem popolnoma zadovoljna; v dokaz služito, da sem izmed osem kosov, ki ste mi jih poslali na izber, izbrala sedem.“
A glejte, kako so cenene:
1 kos sukna za celo strapano krilo K 1-90
1 " " " kuhinjsko " " 2-
1 " " " vrtnje " " 2-40
1 " " " lepše " " 3-
1 " " " prav lepo " " 3-40
Naročite takoj po povzetju od tvrdke

Adolf Buchta v Kamenci, p. Sadek v Poličky, Češko. 49—9

Našim rodbinam priporočamo 8
- Kolinsko cikorijo -

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
v PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživlja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kavčiji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.
Zavarovani kapital . . . K 1053.737.339-88
Zavarovalnine 8.090.621-62
Izplačane škode in kapitali leta 1905 4.361.233-89
Rezervne in poroštvne zaloge 41.335.041-01
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška) 2.188.391-24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva 34.087.781-48
Izplačana dividenda členom življen. oddelkov l. 1905 206.296-40
V vsem pa doslej 1.606.893-21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za 3.004.509-80
V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade 97.814.430-97

Vsa pojasnila daje 14 26—8

General. zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,
Gospodske ulice št. 12.

Pišite po vzorce!

V. J. Havliček a bratr

v Poděbradech na Češkem

izvozni dom platnena in modnega blaga priporoča splošno priznane in pohvaljene kakovosti

modnega blaga volnena in pral-nega za dame in gospode, platna, damasta, prtice, brisače, sigurno stalnobarvnih pre-zeviri za srajce, krasnih modernih vzorcev oblačila.

Opreme za neveste za nizke, stalne cene. — Krasna izbira. —
Samo pri nas vse pristno.

Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošiljamo pošt-nine prosto. Zavitek s 40 metri ostankov okusno sortiranih za 18 K proti povzetju.
Pišite po vzorce!
9 21—9

JAN BAŠTA

v Schönbachu pri Hebu (Češko),
sloveča tvrdka za dobavo godal, svetovnoznana zaradi svoje vsestransko priznane solidnosti, priporoča p. t. gg. učiteljem in zborovodjem svoje neprekosljive koncertne in orkestralne gosle, viole, čele, base, citre, kitare prvega reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala, mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10, 12, 15 gld.). Ceniki gratis in franko.

Najugodnejša prilika za nakup. Vsaki instrument se pred odposiljanjem strokovnjako preizkusi.

Stare gosli in čela se zamenjuje za nove. Prva prodaja gramofonov in najpopolnejših ploč.

Velecenjeni gospod!
Poslane gosli so me po svoji ukusni obliki in vsled prijetnega glasu popolnoma zadovoljile! Mislim, da je dolžnost vsakega zavednega Čeha, da naroči svoje potrebščine pri Vaši cenj. firmi, ki ne more ž njo tekmovali nobena inozemska tvrdka. Želim Vam mnogo uspeha in ostajam prijateljsko vdani
Fr. V. Mohapl, ravnatelj.
L. 29./XII. 1906.

Ne kupujte pod roko od prekupeev, obrnite se najprej in naravnost na našo tvrdko!

P. T. Jan Bašta, Schönbach! 33 10—8

Morem Vam sporočiti, da mi ugaja poslani bas radi lepega glasu in primerne cene. Pošiljam Vam zadnje odplačilo z zagotovilom, da ste me popolnoma zadovoljili.
Borovany u Olešnice, 2./I. 1908.

A. Zimmermann, ravnatelj.
Na tisoče pohvalnih pism svedoči gg. učiteljem in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih instrumentov.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani
na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljskim svojim

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

10 34-17

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

30 24-8

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, športnih oblek, površnikov, in dežnih plaščev in zimskih sukenj.

Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najpogostejšem kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez porzeta.

V zalogi so vedno najmodernejšje damske obleke.

Jako nizke cene. O. Bernatovič.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Špecialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prtji, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezenine.

Strogo solidno blago.

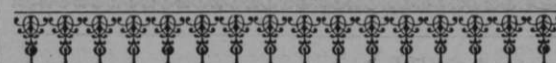
Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

Kolodvorske ulice št. 8.

23 42-16

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška tovarna Cottage-Organs in orgelj-harmonijev. 36 52 13

Najboljše orgelj-harmonije

obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKR & Komp.,

Kraljevi gradec št. 120 (Češko).

Zaloge: Dunaj, Praga, Budimpešta.

Harmonije na pendel obih sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštine prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franko.

RETTIG-ova ŠOLSKA KLOP je klop prihodnosti!

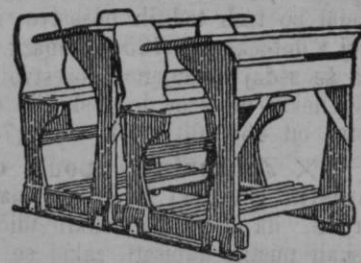

Temeljito snaženje šolskih tal in prahu, učencem zdravju najprikladnejše sedenje.

Pravico za izdelovanje RETTIG-ove klopi ima in vsa pojasnila daje

Fran Burger 8 21 9

mizarski mojster v Spod. Šiški.

Gospod Ubald pl. Trnkoczy v Ljubljani.

Imam šest mesecev starega otroka, ki je bil do drugega meseca dojen. Takrat ga je pričela siliti moja soproga tudi z Vašim „Sladinom“ (Doktor pl. Trnkoczya „Sladni čaj“). In kakor hitro je pričel uživati „Sladin“, se ga ni moglo več pripraviti, da bi še pil materino mleko. Od tistega časa dobiva edino le „Sladin“ in je tako rejen, da se mu vsakdo čudi, kdor ga vidi. Ker sem prepričan, da je Vaš „Sladin“ res dobro hranivo za otroke, prosim, pošljite mi ga 30 zavojev, ker ga hočem priporočati tudi drugim.

Z odličnim spoštovanjem

Franc Dekleva

21./I. 1909.

Slavina (Prestranek), Notranjsko.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljsko, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli. — Štambilje, vignete. — Zavitke za urade v vseh velikostih. — Ceniki brezplačno na razpolago. — Dobro blago in točna postrežba.

6 42-16

Naš denarni zavod.

(15) 12-6

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

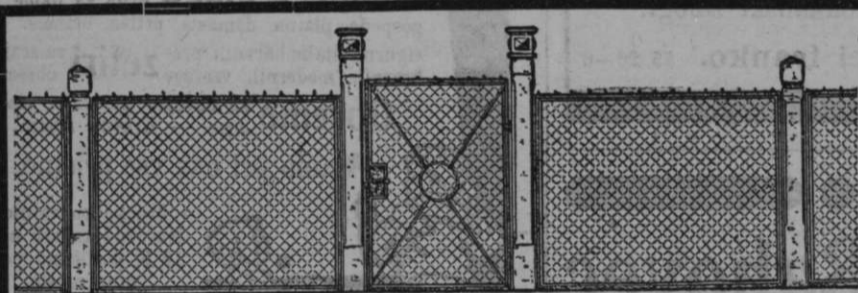
Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in knjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer	11 rokov à 9 K — h,	12. rok 4 K 73 h
B	18	17	6
C	24	23	4
D	38	37	3
E	46	45	2
F	60	59	2
G	70	69	1
H	85	84	1

Zadružni lokal je v Ljubljani, Gradišče št. 4., I. nadstr.

Trnjevo žico in žične mreže za ograje

vsakovrstne poljedelske stroje in razno orodje, posebno

travniške brane, pluge za globoko oranje (rigolanje), drevesne žage in trsne škarje, leščerbe za uničevanje gosenic in ličink (izvrstna iznajdba), najboljši portland cement, traverze, strešno lepenko, škrlj „Eternit“, najboljša snov za kritje streh, cevi in straniščni nastavki iz kamenščine, vodovodne cevi iz kovnega železa ali svinca, sesalke in vodovodne naprave, zajamčena umetna gnojila in razno drugo blago priporoča po najnižjih cenah

trgovina z železino „Merkur“ 46 12-3

PETER MAJDIČ v CELJU.

UČITELJSKA TISKARNA

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 v Ljubljani Gradišče št. 4

priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljskim svojim

uradne tiskovine iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah. Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Telefon št. 118.

Litografija.

Poštna hranilnica št. 76.307.

(5) 52-15